

Edward Ozorowski

"Des neue Volk Gottes : Entwürfe", Joseph Ratzinger, Düsseldorf 1970 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 11/1, 298-300

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zagadnień najbardziej dyskutowanych. Stąd też jego wypowiedź jest swoistym głosem w dyskusji i tak ją chyba należy traktować. Sława autora, jego powaga i autorytet naukowy, a następnie zwięzłość ujęcia oraz bezkompromisowe zajmowanie stanowiska w kwestiach kontrowersyjnych złożyły się na niewątpliwą popularność książki wśród czytelników. I trzeba przyznać, że po przeczytaniu odkłada się ją z większym zadowoleniem, aniżeli wspomiane na początku dzieło zbiorowe *Bilanz der Theologie*. Jeżeli bowiem obu pozycjom można zarzucić fragmentaryczność to w wypadku książki Congara będzie to fragmentaryczność mniej rozwlekła, uzasadniona tytułem, charakterem i wytkniętym celem.

Edward Ozorowski

Joseph Ratzinger, *Des neue Volk Gottes. Entwürfe zur Ekklesiologie*, Düsseldorf 1970, Patmos — Verlag, s. 424.

Nie jest bez wymowy fakt, że pomimo prawdziwego zalewu literatury eklezjologicznej w ostatnich czasach książka J. Ratzingera ukazała się po raz drugi w odstępie zaledwie jednego roku. Należy przypuszczać, iż o popularności tego dzieła i o wielkim nań popycie zadecydowało nie tylko nazwisko autora, lecz również wybór problematyki oraz sposób jej opracowania.

J. Ratzinger należy do czołowych współczesnych eklezjologów. Pozycję tę zdobył sobie z jednej strony poprzez solidne studium i nieprzerwaną wprost pracę dydaktyczno-badawczą, z drugiej przez swe bezkompromisowe zaangażowanie w najważniejsze sprawy Kościoła. Od 1957 r., tzn. od czasu swej habilitacji, wykładał dogmatykę i teologię fundamentalną w Freising, w latach 1959—1963 teologię fundamentalną w Bonn, w 1963—1966 dogmatykę i historię dogmatów w Münster, wreszcie od 1966 r. jest profesorem tychże przedmiotów w Tübingen. Nadto brał udział w charakterze doradcy kardynała Fringsa w pracach Soboru Watykańskiego II. Owocem tych długoletnich wysiłków twórczych jest wiele dzieł z zakresu historii dogmatów i współczesnej teologii, tłumaczonych na różne języki, w tym również na język polski (*Wprowadzenie w chrześcijaństwo*, Kraków 1970).

Jakkolwiek prezentowana tu książka jest zbiorem jego artykułów publikowanych przedtem w różnego rodzaju czasopismach i dziełach zbiorowych, to jednak przez to nie traci wewnętrznej spójności i nieodzownej jedności, właściwej pracom monograficznym. Rezultat ten udało się autorowi osiągnąć dzięki odpowiedniemu doborowi tematów i metodycznemu układowi materiału. Stąd też, mimo iż autor zastrzega się w podtytule, że chodzi jedynie o szkice z eklezjologii, to w rzeczywistości otrzymuje się zwarty wykład nauki o Kościele, wprawdzie nie kompletnej, ale na pewno wnoszącej i twórczej. I tak rozdział I (*Aus der Geschichte der Ekklesiologie*), zawierający rys hi-

storyczny eklezjologii ze zwróceniem szczególnej uwagi na doktrynę Tykoniusza i św. Augustyna oraz wpływ zakonów żebraczych na naukę o prymacie papieskim, spełnia rolę swoistego wprowadzenia-wstępu, które orientuje czytelnika w najważniejszych punktach zapalnych nauki o Kościele w jej dziejowym rozwoju. Rozdział II nosi wprawdzie tytuł „Kościoł i jego urzędy” (*Kirche und ihre Amter*), ale bynajmniej nie ogranicza się do suchego jedynie wykładu o stronie instytucjonalnej tej bosko-ludzkiej wspólnoty. Znaleźć przecież w nim można, poza omówieniem problematyki prymatu, soboru i kolegalności biskupów, ujęcie w nowym świetle istoty Kościoła, sposobu jego istnienia w świecie oraz kwestii przynależności i związanej z tym problematyki zbawienia. Rozdział III został zatytułowany „Kościoł i reforma Kościoła” (*Kirche und Kirchenreform*) i jakkolwiek zawiera rzeczywiście wiele cennych myśli na temat możliwości, szans i perspektyw odnowy Kościoła w świetle postanowień Vaticanum II, to jednak nie poprzestaje tylko na tym. Jest w nim również mowa o świętości Kościoła i o roli, jaką odgrywa w tym względzie życie prawdziwie chrześcijańskie oraz o stosunku Kościoła do świata i wypływających z tego konsekwencjach. Rozdział IV pełni funkcję swoistego zakończenia. Ratzinger jeszcze raz wrócił w nim do problematyki zbawienia w Kościele i przez Kościół, a następnie przeszedł do szczegółowych wniosków płynących z tak przyjętej tezy. Konieczność Kościoła do zbawienia — to przede wszystkim postulat właściwego rozumienia posłannictwa misyjnego Kościoła, jego stosunku do innych wyznań, religii niechrześcijańskich i całego w ogóle świata. W ten sposób rozdział IV stał się rzeczywiście zwornikiem łączącym w jedną całość poszczególne linie wykładu. Na końcu znajduje się skorowidz osobowy, rzeczowy i tekstów biblijnych.

Pomysł wydawania w jednym tomie związanych ze sobą tematycznie artykułów posiada obok niewątpliwych zalet pewne mankamenty. Jest ich w zasadzie niewiele. Bądź co bądź w tym wypadku wszystkie artykuły pisał autor niezwykle utalentowany. Zauważyć można pewną nierówność w opracowywaniu problemów: jedne potraktowano w sposób zbyt szkolny, inne znowu zbyt swobodnie, z rozmachem zaczepiającym o wizjonerstwo. Niektóre artykuły zostały napisane przed Vaticanum II, stąd ze zrozumiałych względów domagają się uzupełnienia o postanowienia tegoż Soboru, chociaż w większości — trzeba przyznać — zawierają naukę ciągle aktualną, ujętą oryginalnie i przedstawioną niekiedy niemal po mistrzowsku. Także strona formalna książki domaga się pewnych poprawek. Autor np. korzysta obficie ze skrótów, a nie podaje ich wyjaśnienia. Natomiast na końcu zamieścił aż dwa indeksy osobowe, w których niepotrzebnie powtarza nazwiska tych samych autorów.

Zauważone usterki nie przekreślają wszakże wartości dzieła. Jest ono na pewno pozycją cenną, godną uwagi i posiadającą trwale miejsce w literaturze eklezjologicznej. Szkoda tylko, że bariera językowa,

jaką jest dla Polaków język niemiecki, nie pozwala na jego rozpowszechnienie w naszym kraju.

Edward Ozorowski

Studia Warmińskie, t. 8, Olsztyn 1971, Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, ss. 528.

1. Do niewątpliwie udanych przedsięwzięć Warmińskiego Wydawnictwa Diecezjalnego należą publikowane przez nie roczniki *Studia Warmińskie*, na łamach których ukazało się i w dalszym ciągu ukazuje się wiele cennych rozpraw i artykułów. Jakkolwiek bowiem rocznik ten reprezentuje w przeważnej mierze dorobek młodego środowiska naukowego Diecezji Warmińskiej i swoją uwagę koncentruje głównie na problematyce związanej z tym regionem, to jednak nie wpada w lokalny partykularyzm, a przeciwnie zdobywa się na pewien uniwersalizm, usiłując służyć na własny sposób rozwojowi nauki w Polsce. Umiłowanie własnego terenu nie przeszkadza poszczególnym autorom widzieć spraw całego kraju. Stąd też badania ich, niekiedy bardzo wyściniskowe, mieszczą się w ogólnych ramach nauki polskiej i posiadają odcień narodowego patriotyzmu.

Na początku 1972 r. ukazał się 8-my z kolei tom *Studiów Warmińskich*, który zawiera 11 artykułów w dziale „rozprawy”, 2 pozycje w dziale „materiały”, 1 recenzję oraz skorowidze (osobowy, nazw geograficznych, rzeczowy, biblijny, prawny i rękopisów). Swoimi ramami objął on szeroki wachlarz problematyki, poczynawszy od zagadnień z dziedziny źródłoznawstwa, poprzez muzykologię, filozofię, teologię, prawo kanoniczne, po socjologię i pedagogikę. Mamy więc tam rozprawkę bpa J. O b l ą k a o odnalezionym rękopisie Ignacego Krasickiego pt. *Prawdziwa powieść o kamienicy narożnej w Kukorowcach* (s. 5—48), następnie 2 artykuły ks. J. S i a n k i z dziedziny muzykologii (*Barokowe organy z XVIII wieku na terenie diecezji warmińskiej*, s. 49—83, *Menzuracja organów katedralnych we Fromborku*, s. 463—491), dalej szczegółową analizę wypowiedzi Vaticanum II na temat apostołatu wiernych (ks. Z. L i e d m a n n, *Apostolat wiernych a wartości ziemskie w świetle uchwał Soboru Watykańskiego II*, s. 85—114) i ubóstwa ewangelicznego (ks. A. S e t l a k, *Ubóstwo ewangeliczne w świetle dokumentów Soboru Watykańskiego II*, s. 115—146), wreszcie studia z prawa kanonicznego na odcinku historii nauki o szafarzu sakramentu chrztu (ks. J. P o d o l e c k i, *Szafarz sakramentu chrztu od Soboru Trydenckiego do czasów najnowszych*, s. 147—223) i zagadnień kanonicznego postępowania karnego (ks. T. P a w l u k, *Z zagadnień kanonicznego postępowania karnego*, s. 225—311). Autor ostatniego artykułu, ks. T. Pawluk, wypowiedział się jeszcze raz, w „materiałach”, na temat struktury rady kapłańskiej (*Struktura rady kapłańskiej*, s. 493—502). Z innych dziedzin zamieszczono w omawianym tomie szkice historyczne o sztukach wyzwolonych w pismach Kasjodora (ks. M. L o h r, *Zagad-*